

MA21

UDRŽITELNÝ ROZVOJ V KRAJÍCH – UMÍME TO?!

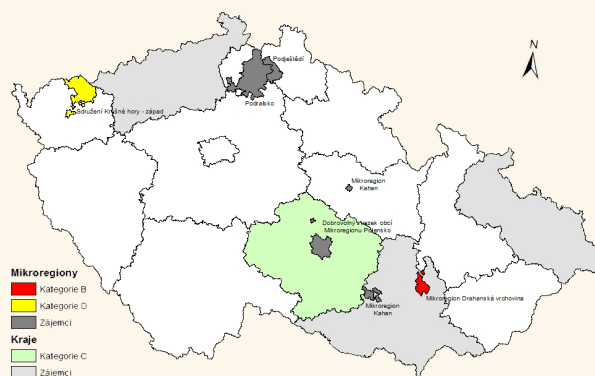
Praktické zkušenosti a informace pro místní Agendu 21 v prostředí krajů

MÍSTNÍ AGENDA 21 – CESTA KE KVALITĚ

„Místní Agenda 21 – mezinárodní program zavádění zásad udržitelného rozvoje na místní úrovni (města, obce, regiony). Cílem je rozvoj procesů, které příznivě ovlivní kvalitu života nejen současných obyvatel měst, ale také život generací jejich dětí, to vše ve spolupráci s veřejností. Udržitelný rozvoj je jedním z cílů EU a OSN.“

Mezinárodní program místní Agenda 21 je zakotven v dokumentu OSN – Agenda 21, k jehož naplňování se na Summitu Země v roce 1992 zavázaly desítky států včetně České republiky.

Přehled MA21 v ČR v roce 2010 – regiony

Nezbytné součásti MA21

- Organizační zázemí, plánování a hodnocení postupu MA21
- Zapojení veřejnosti, místní partnerství, komunitní plánování
- Strategické řízení k udržitelnému rozvoji, monitorování postupu
- Komunikace, propagace, informovanost, sdílení dobré praxe
- Financování, motivace v rámci MA21

ZKUŠENOSTI Z PRAXE

Jak realizují MA21 v kraji Vysočina se ptáme Dany Kratochvílové – koordinátorky MA21

Municipalita:
Nejvyšší dosažená úroveň MA21:
Koordinátor MA21:
Kontakt:

Kraj Vysočina
kategorie "C" (poprvé v r. 2009)
Mgr. Dana Kratochvílová
Kratochvilova.D@kr-vysocina.cz • www.kr-vysocina.cz

Jak byste popsala hlavní mezníky realizace MA21 v kraji Vysočina?

Kraj Vysočina se přihlásil k MA21 v roce 2004 v souvislosti se vstupem do Národní sítě Zdravých měst ČR (NSZM). Metodického vedení této asociace při realizaci MA21 kraj po celou dobu využívá.

Dalším důležitým momentem bylo ustavení oficiálních Kritérií MA21 v roce 2005. Ta ukázala hlavní principy, které je při realizaci MA21 třeba uplatňovat. Kritéria MA21 a Databáze MA21 se později stala nástrojem pro poskytování finančních prostředků z krajského dotačního programu na podporu MA21 (registrace v databázi a splnění určitých kritérií je podmínkou získání dotace).

Významným mezníkem bylo také uspořádání prvního Fóra Zdravého kraje v roce 2010, díky němuž se podařilo formulovat základní směry dalšího rozvoje MA21, vytyčit problémy k řešení a také oslovit řadu aktivních partnerů.

Pro úspěšný rozvoj MA21 na území kraje je velmi důležité také průběžné získávání externích finančních prostředků na realizaci konkrétních aktivit. Z tohoto pohledu zmíním 3 zásadní projekty:

- „Partnerství pro Vysočinu“ (zdroj: SROP 3.3) – projekt podpořil vznik partnerství na místní i krajské úrovni. Díky němu byla navázána užší spolupráce kraje s obcemi, ale také mezi subjekty veřejné správy a podnikatelským i neziskovým sektorem. Projekt také nastartoval pravidelné setkávání představitelů kraje s regionalisty a zástupci místních Agend 21.
- „Vysočina 21“ (zdroj: Revolvingový fond MŽP) – projekt zaměřený zejména na propagaci MA21 a udržitelného rozvoje v kraji. Součástí projektu byly akce, které zpřístupňují tato témata zástupcům veřejné správy i občanům kraje – například celokrajská kampaň ke Dni Země s názvem Čistá Vysočina, soutěž Skutek roku nebo Veletrh regionálních produktů.
- „MA-G21“ (zdroj: Operační program Evropská územní spolupráce Rakousko – Česká republika 2007–2013) – projekt zacílený na přeshraniční spolupráci v oblasti MA21 – konkrétně přenos zkušeností a dobré praxe při realizaci MA21 na Vysočině a v Dolním Rakousku.

■ Jak se z hlediska realizace MA21 liší kraje od ostatních typů municipalit?

Kraj se svou rozlohou i uspořádáním logicky liší od municipalit typu město či obec – a v této souvislosti je odlišný i jeho přístup k realizaci MA21. Aktivita kraje v této oblasti lze nahlížet ze dvou pohledů.

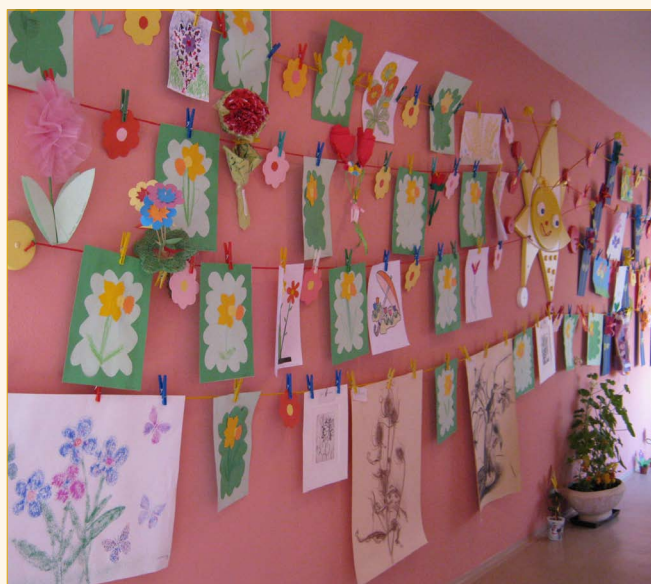
Na krajské úrovni se jedná o vlastní aktivity k podpoře a rozvoji MA21 – např. celokrajské kampaně, strategická práce, přenos dobré praxe mezi kraji ad.

Nemalé úsilí však kraj vkládá také do podpory MA21 na úrovni místní – tedy jednotlivých municipalit. V současné době je na území Vysočiny přes 30 realizátorů MA21 – obce, mikroregiony, místní akční skupiny, neziskové organizace. Kraj těmto subjektům pomáhá s mediální podporou jejich kampaní, koordinací společných aktivit, nabízí metodickou pomoc. Probíhá např. pravidelné setkávání krajských regionalistů s realizátory MA21. Udržitelný rozvoj, MA21 a strategické plánování jsou zahrnuty i v „Minimu pro starosty“, což je školení pro nové starosty a zastupitele, které kraj pořádá.

Kraj také disponuje důležitým nástrojem pro podporu MA21 na svém území a tím je dotační program pro rozvoj MA21. Z něho Vysočina finančně podporuje aktivity a projekty, které prokazatelně pomáhají nastartovat a rozvíjet MA21.

■ Jaká je dlouhodobá strategie kraje z hlediska realizace MA21 a jak se daří strategii naplňovat?

Z dlouhodobého hlediska jsou principy udržitelného rozvoje a program místní Agenda 21 zakotveny mezi cíle v základním strategickém dokumentu „Program rozvoje kraje Vysočina“.

Pro dosažení tohoto dlouhodobého cíle je zapotřebí, aby kraj aktivně pracoval na odstraňování problémů v jednotlivých oblastech rozvoje. S tímto cílem bylo v roce 2010 uspořádáno první Fórum Zdravého kraje, kde byly ve spolupráci s veřejností identifikovány nejvýznamnější problémy kraje. V roce 2011 v návaznosti na Fórum připravuje odbor regionálního rozvoje ve spolupráci s dalšími příslušnými odbory krajského úřadu kulaté stoly, jejichž cílem je hledat možnosti a konkrétní nástroje pro řešení vytipovaných problémů.

Dlouhodobé strategické cíle i jednotlivé aktivity vedoucí k odstranění problémů kraje jsou sledovány prostřednictvím nástroje DataPlán NSZM, který je veřejně přístupný na internetu.

■ Jaké finanční nástroje používá kraj k podpoře MA21? Čerpá kraj také prostředky z externích finančních zdrojů?

Od roku 2007 funguje v kraji Vysočina již zmiňovaný dotační program pro podporu MA21 („Zásady Zastupitelstva kraje Vysočina pro poskytování dotací na podporu naplňování a propagace principů místní Agendy 21 a Zdraví 21 v kraji Vysočina“).

V roce 2010 byly z tohoto programu rozděleny 2 mil. Kč mezi 43 projektů. Realizátoři MA21 prostřednictvím tohoto programu financují aktivity a kampaně k udržitelnému rozvoji a podpoře zdraví, osvětové a informační materiály, pořádání diskusních fór, kulatých stolů, zpracování strategií ad. Nastartováním tohoto programu znatelně vzrostl počet realizátorů MA21. Zvláště pro malé obce je možnost získání dotace silnou motivací a impulsem k zahájení realizace MA21.

Na vlastní projekty získává kraj Vysočina průběžně prostředky z řady externích zdrojů – ty nejvýznamnější jsem zmínila již v úvodu rozhovoru.

KRITÉRIA MA21 – ŠANCE PRO AKTIVNÍ MĚSTA, OBCE A REGIONY

Kritéria MA21 – nástroj pro měření kvality MA21

Pro měření kvality MA21 je sestavena oficiální sada **Kritérií MA21**, která byla v roce 2006 schválena Radou vlády pro udržitelný rozvoj. Kritéria shrnují základní aspekty, které má municipalita postupující v rámci MA21 prokázat. Cílem kritérií není poskytnout jednotný návod pro realizaci MA21, ale přehledný nástroj/vodítko pro základní body postupu.

Proč zavádět Kritéria MA21?

- města, obce i regiony mohou dle jasně definovaných parametrů prokázat, že v praxi uplatňují MA21 a na jaké úrovni MA21 se nacházejí;
- sledování stavu procesu MA21 pomocí Kritérií MA21 může být využíváno jako podpůrný prostředek pro žádosti o granty EU a o podporu z vybraných dotačních titulů jednotlivých resortů či krajů (aktivní MA21, které transparentně doloží svůj postup, budou mít větší šanci na tyto zdroje a dotace dosáhnout).

Sady Kritérií MA21 dle typu municipality (obec-město-region)

Od roku 2010 jsou k dispozici upravené sady Kritérií MA21. Ty vycházejí ze základní sady pro města/obce střední velikosti, avšak jsou uzpůsobeny tak, aby respektovaly specifika příslušného typu municipality.

Například v případě mikroregionů jsou některá Kritéria MA21 ze základní sady pouze doporučena (nepovinná), a to zejména s ohledem na rozdílné vlastnosti tohoto typu municipality ve srovnání s městem.

V současnosti je k dispozici celkem 5 typových sad kritérií:

- pro města (základní sada)
- pro statutární města
- pro malé obce do 2 tis. obyvatel
- pro mikroregiony
- pro kraje

JAK JSOU KRITÉRIA MA21 ČLENĚNA A DOKUMENTOVÁNA?

Základní sada jedenadvaceti kritérií je rozčleněna do čtyř hlavních kategorií dle dosažené úrovně MA21 („A“/nejvyšší – „D“/nejnižší). Uvedeným kategoriím předchází „startovací“ skupina Zájemci.

Každé Kritérium MA21 má stanoveny svoje ukazatele zahrnující aktivity/úkony, jejichž realizace vede k jeho splnění. Nedílnou součástí ukazatele je jeho limit neboli konkrétní hodnota, kterou musí každé město, obec či region naplnit a doložit prostřednictvím přesně specifikované dokumentace. Aby mohla municipalita postoupit z jedné kategorie do druhé, je nutné splnit všechna kritéria příslušející té které kategorii.

Přehled kategorií MA21

- **Kategorie ZÁJEMCI** (zahrnuje všechny evidované zájemce o problematiku MA21 a je otevřená nejen municipalitám, ale

také dalším subjektům aktivně zapojeným do realizace MA21, např. neziskovým organizacím)

- **Kategorie D: „START“** („začátečnická“ úroveň MA21, předpokládá organizační zajištění procesu MA21 a start vybraných informačních aktivit – články, web atp.)
- **Kategorie C: „STABILIZACE“** (mírně pokročilá úroveň MA21, předpokládá aktivní zapojení veřejnosti a politické zastřešení procesu MA21)
- **Kategorie B: „SYSTÉM ŘÍZENÍ“** (pokročilá úroveň MA21, předpokládá zavedení a používání systému řízení municipality dle zásad MA21)
- **Kategorie A: „DLOUHODOBÝ PROCES“** (nejvyšší úroveň MA21, předpokládá strategický a dlouhodobý rozvoj za aktivní účasti veřejnosti, založený na principech udržitelného rozvoje a směřující ke zvyšování kvality života občanů)

KRITÉRIA MA21 - SADA PRO KRAJE

KATEGORIE ZÁJEMCI: „ZÁJEM O MA21“

Č.	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
i	Zájem o zápis do evidence MA21	Vyplnění registračního formuláře do Databáze MA21	Ano/Ne
ii	Kontaktní osoba MA21	Stanovení kontaktní osoby – zástupce právnické osoby	Ano/Ne
iii	Zpětná vazba o stavu MA21	Pravidelné potvrzení zájmu o evidenci v Databázi MA21	Ano/Ne

KATEGORIE D: „START“

Č.	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
1.	Organizační struktura MA21	Ustanovení zodpovědného politika pro MA21	Ano/Ne
		Ustanovení koordinátora MA21 v rámci úřadu	Ano/Ne
		Existence neformální skupiny pro MA21 (může být i oficiální orgán)	Ano/Ne
2.	Aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování, a rozhodování (typu kulaté stoly, fórum UR/MA21 aj.)	Plánování s veřejností (akční nebo komunitní plánování)	Minimálně 2 plánovací akce za rok
3.	Prezentace činností a výstupů MA21	Aktualizace webové stránky s informacemi o MA21	Informace o aktuálních aktivitách v daném roce na webu
		Uveřejňování zpráv o MA21 v regionálních/celostátních médiích	Minimálně 2 zprávy v médiích za každé pololetí (4 zprávy za rok)
4.	Spolupráce/partnerství sektoru veřejné správy, občanského sektoru a podnikatelského sektoru	Společné zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru do aktivit v rámci MA21	Minimálně 1. společná aktivita za rok

KATEGORIE C: „STABILIZACE“

Č.	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
5.	Oficiální orgán kraje k MA21	Ustanovení orgánu rady nebo zastupitelstva kraje pro sledování postupu MA21 složeného ze zástupců veřejné správy, neziskového sektoru a komerčního sektoru	Ano/Ne Min. 1 zástupce z každého sektoru
6.	Oficiálně schválený dokument k MA21 (deklarace, charta apod.)	Schválení dokumentu k MA21 zastupitelstvem kraje	Ano/Ne
7.	Informace, vzdělávání a osvěta k UR a MA21	Aktivní účast (mediální nebo jiná podpora ze strany kraje) na osvětových kampaních k UR (Den Země, Evropský týden mobility apod.)	Minimálně 1 kampaň za rok
		Realizace osvětových akcí k UR, MA21 a souvisejícím tématům pro úřady nebo veřejnost (mimo kampaň)	Minimálně 1 osvětová akce za rok
8.	Sledování a hodnocení procesu MA21	Projednání roční pravidelné zprávy o MA21 nebo akčního plánu zlepšování MA21 radou nebo zastupitelstvem kraje	Ano/Ne
9.	Finanční podpora aktivit MA21 ze strany kraje	Schválení finanční podpory aktivit MA21 radou nebo zastupitelstvem kraje (možno jednorázová i systematická podpora)	Minimálně 1 × za rok
10.	Pravidelné veřejné fórum UR/MA21 k celkovému rozvoji kraje	Pořádání veřejného fóra UR/MA21 v kraji	Minimálně 1 × za 2 roky

KATEGORIE B: „SYSTÉM ŘÍZENÍ“

Č.	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
11.	Strategický plán kraje respektující principy UR nebo krajská strategie UR	Strategický plán k UR/strategie UR schválené zastupitelstvem kraje	Ano/Ne
12.	Dílčí koncepce kraje v souladu se strategickým plánem kraje respektujícím principy UR nebo krajskou strategii UR	Dílčí koncepce, která naplňuje principy UR, schválená zastupitelstvem kraje	Prohlášení o naplňování principů UR uvedeno min. v 1 platné dílčí koncepci
13.	Systém finanční podpory kraje pro realizaci opatření MA21	Schválení systému finanční podpory (nebo alespoň jeho dílčí části) zahrnujícího podporu MA21 radou nebo zastupitelstvem kraje	Ano/Ne
14.	Získávání externích zdrojů pro realizaci MA21	Získávání externích zdrojů pro realizaci aktivit MA21 (externí dotace, granty aj.)	Minimálně 1 aktivní externí zdroj nebo podaná žádost v roce
15.	Stanovení a sledování vlastních indikátorů MA21	Stanovení a sledování vlastních indikátorů vyplývajících z komunitního plánování	Ano/Ne
17.	Certifikované proškolení koordinátora MA21	Absolvování případně aktuální účast koordinátora MA21 na akreditovaném školení pro koordinátory MA21	Ano/Ne
18.	Výměna zkušeností a přenos příkladů dobré praxe v oblasti MA21	Aktivní zveřejňování vlastních příkladů dobré praxe v rámci tematické akce regionálního/celostátního významu, příp. veřejně přístupné databáze	Ano/Ne

KATEGORIE A: „DLOUHODOBÝ PROCES“

Č.	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
19.	Oficiální orgán kraje pro sledování stavu UR	Ustanovení orgánu rady nebo zastupitelstva kraje	Ano/Ne
20.	Management kvality v rámci veřejné správy kraje	Zavedení certifikovaného systému řízení kvality v rámci činnosti krajského úřadu (např. ISO, CAF, EMS, EMAS, BSC, EFQM)	Ano/Ne
21.	Principy UR jsou v kraji prakticky uplatňovány	Udržení/zlepšování stávajícího stavu a vlivu na UR (dle vlastních nebo standardizovaných indikátorů)	Zjištění stavu /vlivu minimálně 1 × za 3 roky
		Udržení/zlepšování spokojenosti obyvatel s kvalitou života v kraji A s procesem MA21	Zjištění stavu minimálně 1 × za 3 roky

VÝJIMKY

Pro kraje platí výjimka ze základní sady 21 Kritérií MA21. Tato výjimka se týká kritéria č. 16, které bude sledováno pouze v případě, že bude k dispozici metodika sledování mezinárodně standardizovaných indikátorů pro krajskou úroveň. Do této doby není pro uznání celé kategorie povinně vyžadován.

Č.	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
16.	Sledování mezinárodně standardizovaných indikátorů UR	Sledování mezinárodních indikátorů UR	Ano/Ne

DATABÁZE MA21 – OFICIÁLNÍ EVIDENCE MA21 V ČR

Postup jednotlivých měst, obcí a regionů v souladu s Kritérii MA21 lze průběžně sledovat v rámci **Databáze MA21**. Tato oficiální evidence transparentně dokladuje kvalitu jednotlivých realizátorů MA21 a jejich reálný pokrok v čase. Databáze MA21 je veřejně přístupná na internetu: **www.ma21.cz**

Základní zásady práce s databází

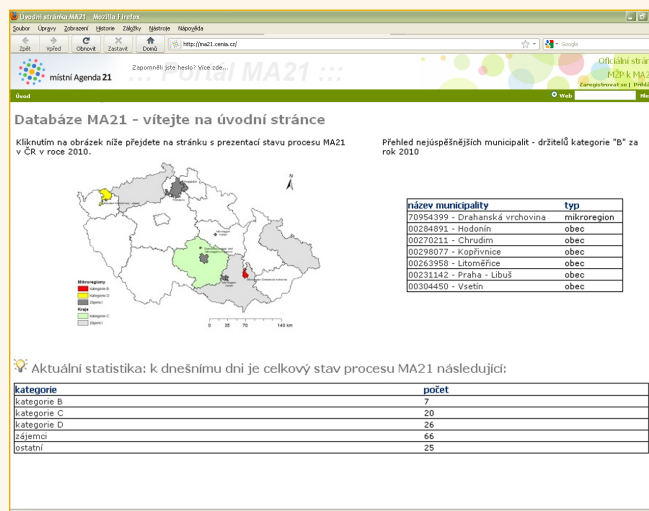
Práce uživatele (obce, města či regionu) s Databází MA21 je soustředěna do několika jednoduchých kroků:

1. Registrace uživatele do databáze (www.ma21.cz – registrace)
2. Naplnění požadované dokumentace ke kritériím do e-formuláře (dle příslušného typu municipality)
3. Zaslání e-formuláře k odborné kontrole
4. Schválení a následné zobrazení ověřených kritérií v databázi
5. Každoroční aktualizace dat v databázi

Základní správu Databáze MA21 zajišťuje – CENIA, česká informační agentura pro životní prostředí. Ta zároveň poskytuje municipalitám při plnění databáze asistenční pomoc (www.ma21.cz – Kontakty).

Výhody práce s Databází MA21

- pro města, obce a regiony je databáze jednoduchým nástrojem **pro prezentaci jejich aktivit** v rámci MA21 dle oficiálně stanovených podmínek
- pro resorty, kraje a mezinárodní instituce je databáze **zdrojem informací** o rozsahu a kvalitě MA21 jak v konkrétních municipalitách, tak v ČR celkově, a to v daném roce i zpětně

KAŽDOROČNÍ KONTROLA PLNĚNÍ KRITÉRIÍ MA21

Kontrolu dat, která jsou ze strany realizátorů MA21 do databáze plněna, zajišťuje **Pracovní skupina pro MA21** Rady vlády pro udržitelný rozvoj (PS MA21 RVUR). Čím vyšší úroveň MA21 dané město, obec či region dosahuje, tím důkladnější je systém její kontroly.

Pro **kategorie „D“ a „C“** je kontrola dokumentace o postupu v MA21 zajišťována prostřednictvím členů PS MA21. Ti jsou o postupu města/obce/regionu informováni ze strany CENIA a je jim vymezena lhůta 10 pracovních dnů, kdy mohou doloženou dokumentaci připomínkovat či rozporovat. Případné připomínky jsou shromažďovány po tuto dobu prostřednictvím CENIA a následně zaslány dané municipalitě k vyřešení. Až po uplynutí kontrolní lhůty je městu/obci/regionu kategorie uznána za splněnou (nejsou-li ke kvalitě obsažené dokumentace žádné připomínky).

Adept na **kategorii „B“** musí nejprve v předchozích 3 letech úspěšně obhájit kategorii „C“ a získat souhlasné stanovisko PS MA21 k postupu do kategorie „B“. Následně je kontrola této kategorie prováděna přímo na místě v daném městě/obci/regionu za účasti odborné komise složené ze zástupců PS MA21. Jedná se o akci otevřenou místní veřejnosti i hostům z jiných municipalit.

Součástí splnění kategorie „B“ je zároveň celostátní „obhajoba“ postupu města/obce/regionu v rámci speciálního veřejného zasedání PS MA21. Kategorie je uznána za splněnou v případě, že v rámci kontroly na místě ani obhajoby nejsou shledány významné nedostatky v postupu dle pravidel a zásad MA21.

U **kategorii „A“** probíhá v roce 2011 testování metodiky jejího hodnocení, které bude opřeno o stanovisko nezávislého odborného týmu pro problematiku udržitelného rozvoje na místní úrovni. Podrobná pravidla budou posléze upřesněna.

MA21 JAKO METODA KVALITY VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

Místní Agenda 21 je mezinárodně uznanou **metodou zvyšování kvality veřejné správy** a vede k uplatnění principů udržitelného rozvoje v praxi obcí i regionů. Na rozdíl od dalších metod přináší s sebou, kromě kvalitní a efektivní práce místních úřadů či zlepšení strategického plánování a řízení, řadu přidaných hodnot – zejména pak aktivní zapojení obyvatel do veřejného života i do spolurozhodování o rozvoji místa, kde žijí.

MA21 umožňuje, **aby se region rozvíjel v rovnováze** – tedy aby se dařilo sladit hospodářský rozvoj se sociálními potřebami obyvatel a zároveň, aby tento rozvoj respektoval životní prostředí. Místní úřady v tomto sehrávají klíčovou roli.

Od roku 2006 mohou obce a regiony, které v MA21 kvalitně postupují, získat **ocenění Ministerstva vnitra**. Rovněž si mohou vybrané aktivity financovat díky podpoře z Revolvingového fondu Ministerstva životního prostředí.

Ceny Ministerstva vnitra za kvalitu

Realizátoři MA21 mohou být každoročně ohodnoceni v rámci prestižních Cen Ministerstva vnitra za kvalitu ve veřejné správě. Ceny jsou rozčleněny dle úrovně realizace MA21: bronzová/stříbrná cena či cena za inovaci. Podrobné a aktuální informace k pravidlům této „soutěže kvality“ jsou dostupné na webových stránkách Ministerstva vnitra: www.mvcr.cz/kvalita.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

ODKAZY A DALŠÍ INFORMACE

Kontakt pro další informace

Ministerstvo životního prostředí

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 1442/65, 100 10 Praha 10
Ing. arch. Marie Petrová, tajemnice PS MA21 RVUR
(Pracovní skupina pro místní Agendu 21 Rady vlády pro udržitelný rozvoj)
tel.: 267 122 968, e-mail: Marie.Petrova@mzp.cz
www.mzp.cz

místní Agenda 21

Dobrá praxe a zkušenosti v MA21

ZDRAVÁ MĚSTA, OBCE, REGIONY
ČESKÉ REPUBLIKY

Národní síť Zdravých měst ČR
Šrobárova 48, 100 42 Praha 10
Ing. Petr Švec, ředitel NSZM ČR
tel. 602 500 639, e-mail: info@nszm.cz
www.zdravamesta.cz, www.dobrapraxe.cz

Administrativní podpora Databáze MA21

cenia

CENIA – Česká informační agentura životního prostředí
Litevská 1174/8, 100 05 Praha 10
e-mail: evvo@cenia.cz
www.cenia.cz

Tento dokument byl vytvořen za finanční pomoci Revolvingového fondu Ministerstva životního prostředí v rámci projektu NSZM ČR s názvem „ROZMARIN“. Za obsah tohoto dokumentu je výhradně odpovědná NSZM ČR a nelze jej v žádném případě považovat za názor Ministerstva životního prostředí.

Použité fotografie pochází z archivu Národní sítě Zdravých měst ČR, Ministerstva vnitra ČR a vybraných členů asociace.